ŠVIHOV V PROMĚNÁCH ČASU

Stará tvrz a přesun osídlení do údolí

V době středověku, na přelomu 12. a 13. století, se v oblasti Švihova rozkládala zemanská sídla, která vlastnil Budovij ze Švihova, avšak nejčastěji se setkáme se jménem jeho syna Držkaje, jenž po smrti svého otce tuto oblast zdědil. Jádro švihovské vsi, o níž se objevují první zmínky roku 1245, se v tomto období pravděpodobně rozkládalo v okolí dnešního kostela sv. Jiljí. Švihov jako hrad je výslovně uváděn až o více než jedno století později a to roku 1375.

Na přelomu 13. a 14. století se novými vlastníky Švihova stali představitelé rodu Rýzmberků, kteří přenesli sídlo z návrší do údolí a postavili zde tvrz. Doprovodným jevem byl přesun centra osídlení do míst, kde se rozkládá dnešní Švihov.

Prvním pánem Švihova z rodů Rýzmberků se stal kolem roku 1342 Vilém II., který jako první začíná užívat predikát ze Švihova. Se svou manželkou Ludmilou měl tři syny – Viléma, Břeňka a Půtu. Správy majetku se ujal nejstarší ze synů Vilém, který tuto činnost vykonával do roku 1360. Novým správcem se stal nejmladší bratr Břeněk, jenž zastával několik významných funkcí – od roku 1380 zasedal u dvorského soudu, 1394 se stal nejvyšším komorníkem království českého, 1396–1397 zastával úřad nejvyššího dvorského sudího v Čechách. Po smrti bratra Půty získal Břeněk do správy Budějicko, kde byl zbudován hrad Rábí. Již za Břeňka začalo docházet k postupným přestavbám tvrze na hrad. Břeněk umírá roku 1407 a zanechává po sobě tři sny – Jana, Viléma a Půtu –, kteří měli majetek spravovat společně, nakonec však došlo k rozdělení.

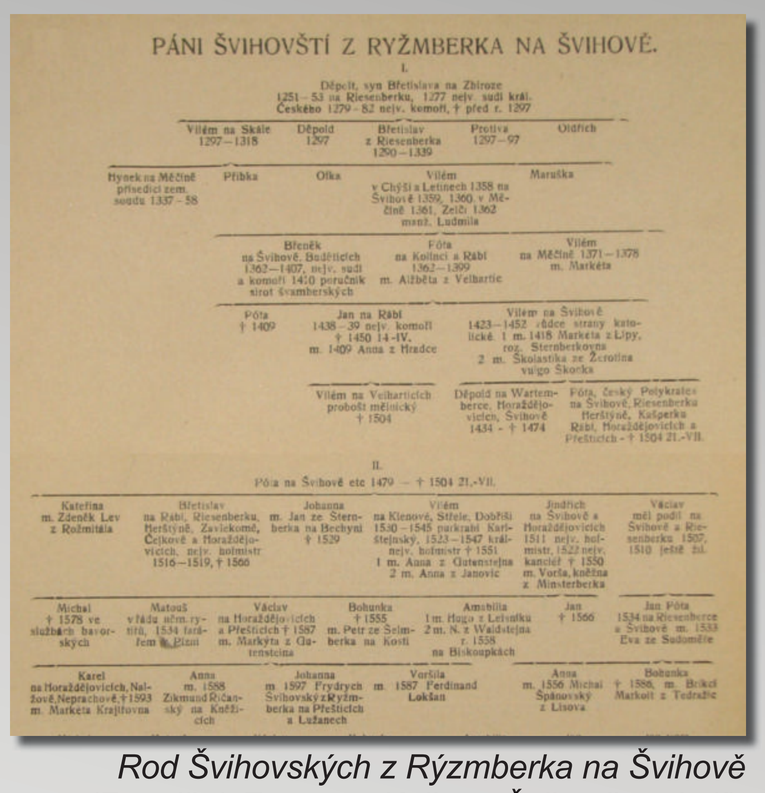

Rod Švihovských z Rýzmberka na Švihově (František Zeman – Kniha o Švihově a okolí).

Půta získal Skálu, jíž vlastnil do své smrti roku 1413, kdy správu této oblasti převzal bratr Jan, jenž měl též na starost Rábí a Rýzmberk. Poslednímu z bratrů, Vilémovi, připadl Švihov, k němuž připojil některé z moravských vesnic poté, co se oženil s Markétou ze Štenberka.

Období 15. století se v českých zemích neslo ve znamení vzestupu husitského hnutí a české reformace. Tématika husitů je se Švihovským hradem úzce spjata, neboť vlastník Švihova Vilém byl stoupencem katolicismu a v době husitských válek se postavil na stranu císaře Zikmunda Lucemburského, který jej za jeho oddanost náležitě odměnil. Katoličtí páni západních Čech nahlíželi na Viléma z rodu Rýzmberků jako na vůdce protihusitských sil na Plzeňsku. Kolem 1424 či 1425 zahájili Husité tažení proti hradu Švihov, došlo k tomu poté, co se Vilém rozhodl k výpadu proti kališnickým Klatovům.

V pramenech z tohoto období je pro Švihov užíván pojem fortalicum, jímž se označuje tvrz či hrad menších rozměrů. Husité tvrz obléhali a přibližně po dvou týdnech jej dobyli narušením systému vodních příkopů, které zasypali, rozrušili, odebrali vodu nebo jiným způsobem narušili zavodňovací systém. Vilém nadále bojoval proti husitům u Tachova, Stříbra nebo při obraně Plzně. Na Švihov se mohl vrátit po devíti letech, roku 1436. Jak již bylo uvedeno výše, Vilém byl za svou věrnost císaři odměněn, a to především v podobě rozšíření majetku švihovských, kteří se tak stali jedním z nejvýznamnějších českých šlechtických rodů. Vilémovým dědicem se stal syn z druhého manželství Půta Švihovský, který jest spojován s vybudováním hradu na základech bývalé tvrze.

Hřbitovní kostel sv. Jiljí (foto Jindřich Haišman).

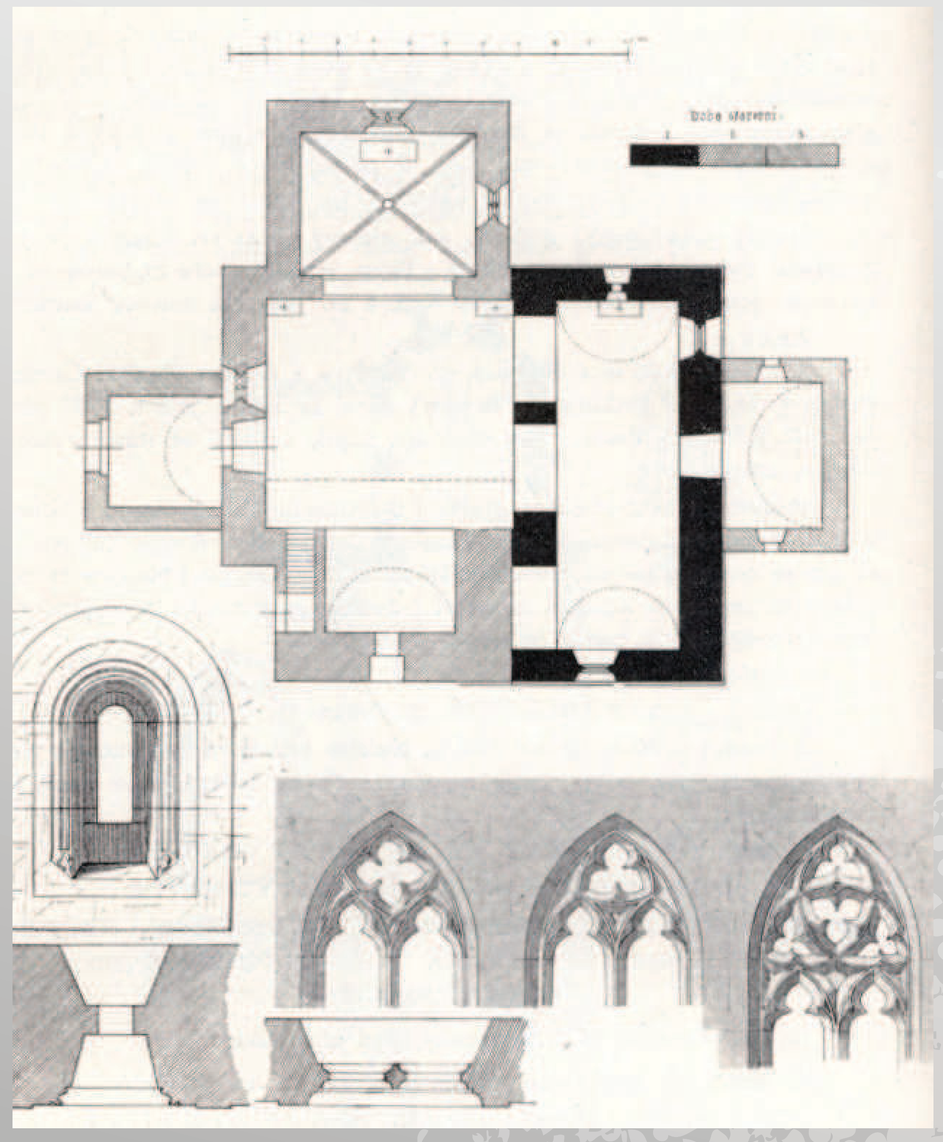

Půdorys kostela sv. Jiljí s vyznačením stavebních fází a vyobrazením okenních otvorů – vlevo románské okno, vpravo gotická okna (Švihov - Kostel sv. Jiljí, Soupis památek, 07. Politický okres klatovský (1899), str. 168-170, cit dle: http://depositum.cz/knihovny/pamatky/strom.clanek.php?clanek=4128).